

Od Madridu k Barceloně

3.Plynárenská konference ENERKON, únor 2003

Michal Mejstřík, EEIP, a.s.

www.eeip.cz

Nové souvislosti

- ◆ Zelená kniha EU: Směrem k evropské strategii zabezpečení dodávek energií (2000)
 - ◆ Do roku 2020 se v EU předpokládá nárůst spotřeby plynu a elektřiny o více než 40%
 - ◆ Význam plynu v zásobování EU energiemi se zvýší až o 30%
 - ◆ Po roce 2010 by se mohla zvýšit závislost EU na vnějších zdrojích a do roku 2020 dosáhnout v evropské pětadvacítce až 75% (bez Norska) s tím, že bude jen několik dodavatelů

Další kroky ve strategii EU

- ◆ Stimulovat změny v chování s dopadem na poptávku po energii
- ◆ Zajistit co nejefektivnější fungování trhů s energiemi
- ◆ Diversifikované dodávky a čistší energie – podpora obnovitelných a alternativních zdrojů energie
- ◆ Posilování dialogu mezi dodavateli a odběrateli s cílem zlepšit cenový mechanismus a uzavírání oboustranně výhodných smluv + strategické partnerství s Ruskem v oblasti primárních energetických zdrojů
- 11.9.2002 návrh na směrnici EU týkající se opatření pro zajištění spolehlivých dodávek zemního plynu... (včetně klíčové role podzemních zásobníků plynu v normální situaci i ve stavu nouze)

Ad 2: Zajištění efektivního fungování trhu s energií/plynem

- ◆ Přejechod od monopolního ke konkurenčnímu trhu přináší rychlou změnu tržního prostředí a struktury trhu ALE i nové zdroje „státních zásahů“:
- ◆ Nové prostředí, kdy celková odpovědnost za spolehlivé zabezpečení dodávek nespočívá pouze na jediném aktérovi, vyžaduje nové „kompatibilní“ návrhy na lepší zabezpečení spolehlivých dodávek plynu
- ◆ Diskuse o evropské energetické infrastruktuře včetně prioritních projektů se zaměřuje na odstraňování mezer a úzkých míst...(?), na efektivní oddělování (unbundling) a koncepci přístupu třetích stran (TPA) tak, aby se zlepšilo využití stávající infrastruktury

Rozvoj institucionálního rámce I

- ◆ Právní rámec regulace :Směrnice a její prosazování
 - ◆ Směrnice 98/30/EC o liberalizaci plynárenství v EU
 - ◆ Harmonogram pro otevírání trhu
 - > Definice oprávněného zákazníka
 - ◆ Obecná pravidla povinnosti veřejné služby pro organizace působící v tomto odvětví
 - ◆ Organizace přístupu do soustavy (přístup třetích stran)
 - ◆ Oddělené účtování za jednotlivé činnosti
 - ◆ Přejícná období
 - ◆ Vstoupila v platnost 10. srpna 2000
 - ◆ První srovnávací zpráva za rok 2001 (hodnocení postupu)

Rozvoj institucionálního rámce II

♦ Právní rámec regulace

- ♦ Návrh novely plynárenské směrnice původně zpracován v březnu 2001, ale od té doby probíhá legislativní proces
- ♦ Barcelona, březen 2002 představuje další krok k novelizaci: doporučuje zrychlení harmonogramu pro otevírání trhu s plynem v EU pro průmyslové odběratele do roku 2004, pro všechny ostatní do roku 2005
- ♦ Další diskuse - Francie: otevírání trhu by nemělo narušit poskytování základních veřejných služeb
- ♦ Dalším návrhem je zajištění kompatibility směrnice EU o opatřeních na zabezpečení spolehlivých dodávek zemního plynu (11.9.2002) se směrnicí EU o liberalizaci
- ♦ 2. Roční srovnávací zpráva (hodnocení postupu) v říjnu 2002

Rozvoj institucionálního rámce III – Madridské fórum o regulaci

- ◆ V roce 1999 Evropská komise iniciovala založení Madridského fóra o evropské regulaci plynárenství. Fórum se schází dvakrát ročně v Madridu a jeho hostitelem je Fundación de Estudios de Regulación (dosud 6 setkání) a jsou v něm zastoupeny národní regulační úřady, členské státy EU, Evropská komise, operátoři přepravní soustavy, dodavatelé plynu a obchodníci, odběratelé, uživatelé soustav a burzy s plynem.
- ◆ Fórum bylo založeno s cílem jednat o otázkách vytvoření skutečného vnitřního trhu s plynem, jimiž se směrnice nezabývá. V současné době je nejdůležitější záležitostí projednávanou Fórem přeshraniční obchod s plynem, zejména příslušné tarify, přidělování a řízení omezených propojovacích kapacit a technické a obchodní překážky bránící vytvoření plně funkčního vnitřního trhu s plynem

Současný stav otevírání trhu s plynem – 2. Srovnávací zpráva

Plně otevřený trh	Plánováno plné otevření	Bez termínu pro plné otevření	Zřízen regulátor
AT, DE, UK	BE, DK, IR, IT, NL, ES, SE	FR, LX, (GK), (PT), (FI)	Všude kromě FR*, DE

Kromě Finska, Portugalska a Řecka, kde trhy teprve „vznikají“ či nejsou propojeny a mají určitá přechodná období, plánují všechny členské státy s výjimkou Francie a Lucemburska plně otevřené trhy. V průměru je 80% poptávky po plynu v EU otevřeno volné soutěží a do roku 2005 se plánuje zvýšení na 90%. Co se týče strukturálních opatření převzal nedávno regulátor v Rakousku a v Irsku odpovědnost za přístup do plyn.soustavy. To znamená, že všechny členské státy kromě Německa a Francie mají systém přístupu třetích stran s nezávislým regulátorem, v Německu je sjednané TPA.

Stávající překážky - 2. Srovnávací zpráva

- ◆ Rozdílné tempo v otevírání trhů nadále snižuje výhody, jež konkurence zákazníkům přináší, vede k vyšším cenám pro maloobchodníky a domácnosti a narušuje volnou soutěž mezi energetickými společnostmi tím, že umožňuje křížové dotace v době, kdy probíhá restrukturalizace těchto společností na celoevropské dodavatele
- ◆ nevhodné struktury tarifů, velké a ničím nepodložené rozdíly v tarifech v jednotlivých zemích a regionech stanovené pro přístup k přepravě a distribuci brání konkurenci a slouží jako zdroj příjmů pro křížové dotace
- ◆ nedostatečná transparentnost co se týče disponibilní kapacity infrastruktury a to jak domácí tak přeshraniční i způsob rezervování kapacit neumožňují třetím stranám pružně měnit své dodavatelské zdroje nebo zákazníky, aniž by to nevedlo ke zvýšení nákladů
- ◆ koncentrace produkce a dovozu plynu v několika málo společnostech a pomalý rozvoj obchodních center s plynem (tzv. hub) znamená, že pro nové hráče je obtížné nakoupit plyn na velkoobchodním trhu za přijatelných podmínek
- ◆ režimy vyrovnání odchylek jsou zbytečně přísné, nevycházejí z trhu a neodrážejí vzniklé náklady.

Přehled otevírání trhu - 2. Srovnávací zpráva

	Deklarované otevření trhu (%)	Termín úplného otevření	Oddělení: přeprava	Oddělení: distribuce	Regulátor	Struktura přepravního tarifu	Celkové tarify	Způsob rezervování kapacit	Podmínky vyrovnání odchylek příznivé pro nové hráče	Koncentrace na velkoobchodním trhu
Austria	100	2002	právní	právní	ex-ante	Probíhá revize	n/a	přiměřený	příznivé	ano
Belgium	59	2003/6		právní	ex-ante	podle vzdálenosti	normální	pružný	přiměřené	Není známo
Denmark	35	2004	právní	právní	ex-post	Poštovní známka	vysoke	inflexible	nepříznivé	ano
France	20	-	účetní	účetní	n/a	podle vzdálenosti	vysoke	inflexible	příznivé	ano
Germany	100	2000	účetní	účetní	nTPA	podle vzdálenosti	vysoke	inflexible	nepříznivé	přiměřená
Ireland	82	2005	manažerské	manažerské	ex-ante	Vstup-výstup	normální	pružný	přiměřené	Není známo
Italy	96	2003	právní	právní	ex-ante	Vstup-výstup	normální	pružný	příznivé	ano
Lux	72	-	účetní	účetní	ex-ante	Poštovní známka	normální	pružný	nepříznivé	ano
Neth	60	2003	manažerské	manažerské	hybrid	podle vzdálenosti	normální	pružný	přiměřené	ano
Spain	79	2003	vlastnické	vlastnické	ex-ante	Poštovní známka	normální	pružný	příznivé	přiměřená
Sweden	47	2006	účetní	účetní	ex-post	Poštovní známka	vysoke	pružný	n/a	ano
UK	100	1998	vlastnické	vlastnické	ex-ante	Vstup-výstup	normální	pružný	příznivé	přiměřená

Možnost volby na straně zákazníka

2. Srovnávací zpráva

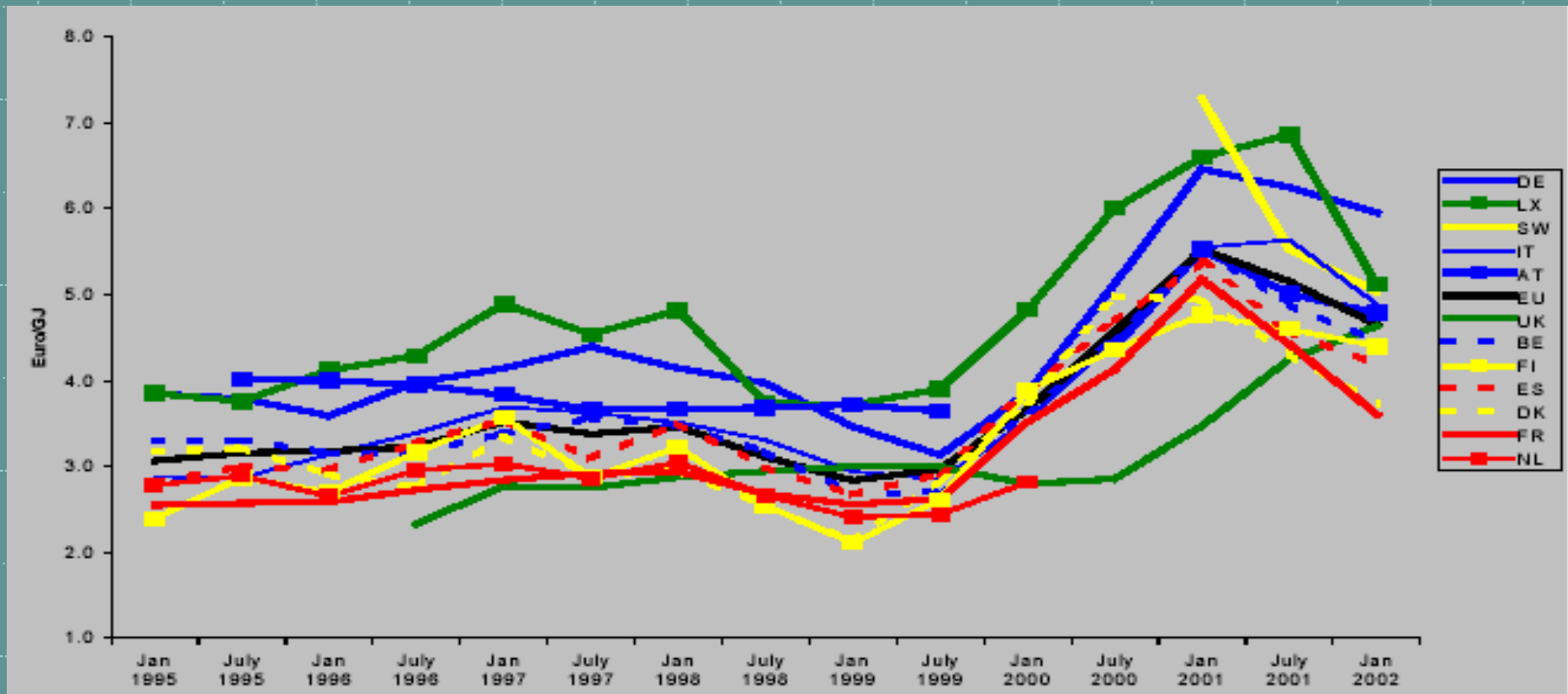
	Velcí oprávnění zákazníci		maloodběratelé / domácnosti	
	Mohou přejít jinam	jinam /znovu sjednat	Mohou přejít jinam	jinam /znovu sjednat
Rakousko	< 2%	Není známo		neoprávnění
Belgie	Není známo	Není známo		neoprávnění
Dánsko	2-5%	Není známo		neoprávnění
Francie	20-30%	Není známo		neoprávnění
Německo	< 2%	Není známo	< 2%	Není známo
Irsko	20-30%	Není známo		neoprávnění
Itálie	10-20%	Není známo	2-5%	Není známo
Lucembursko	5-10%	100%		neoprávnění
Nizozemí	30-50%	Není známo		neoprávnění
Spain	20-30%	Není známo		neoprávnění
Sweden	< 2%	Není známo		neoprávnění
UK	> 50%	Není známo	30-50%	> 50%

Maloobchod a možnost volby na straně zákazníka

- ◆ Velkoobchodní trh může omezit míru konkurence na dolních úrovních řetězce
- ◆ Historicky daná struktura – počet distribučních společností
- ◆ Skutečná možnost volby na straně zákazníka - Velká Británie, Nizozemí, Irsko, Španělsko, Itálie

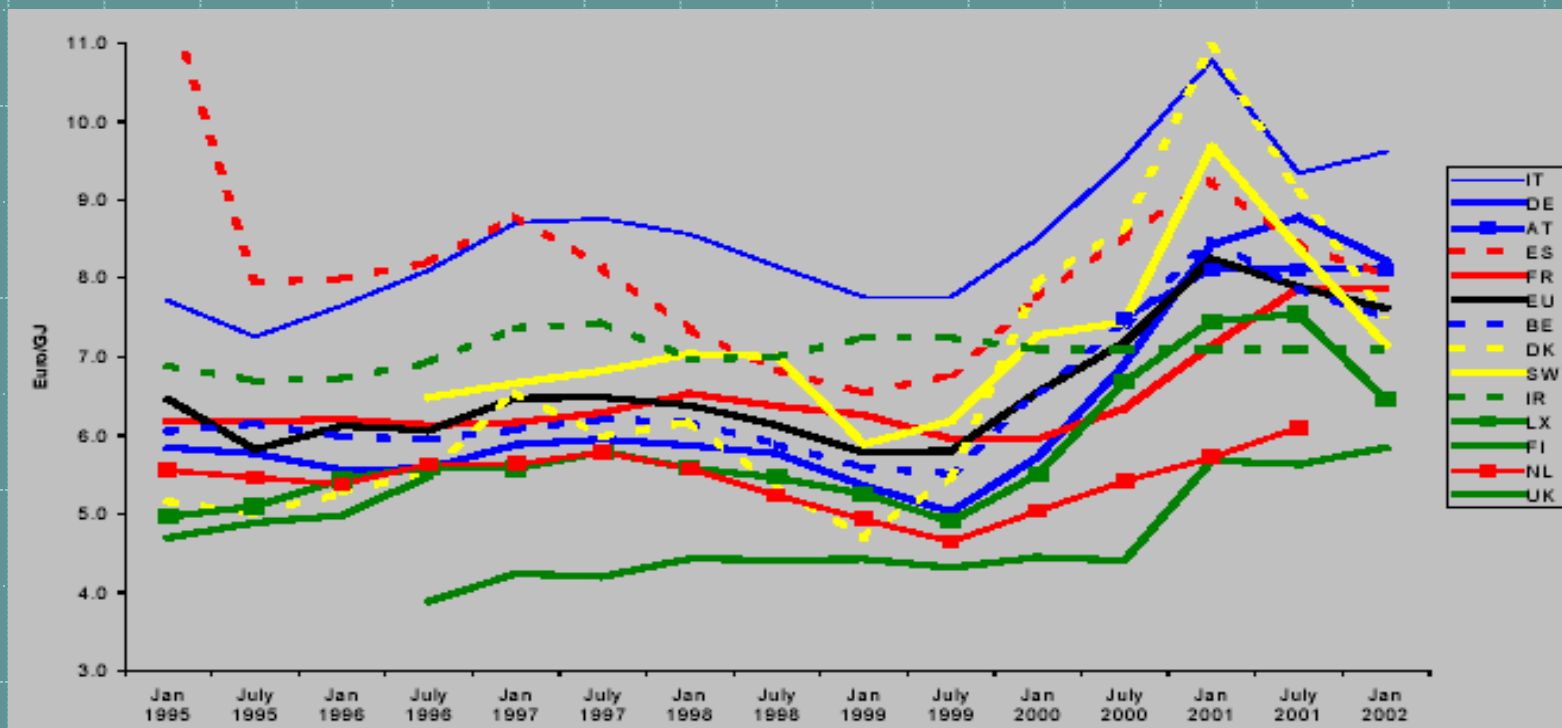
Prodejní ceny plynu pro průmysl

před zdaněním, odběratelé ročně 420000Gj (přibl. 120GWh)

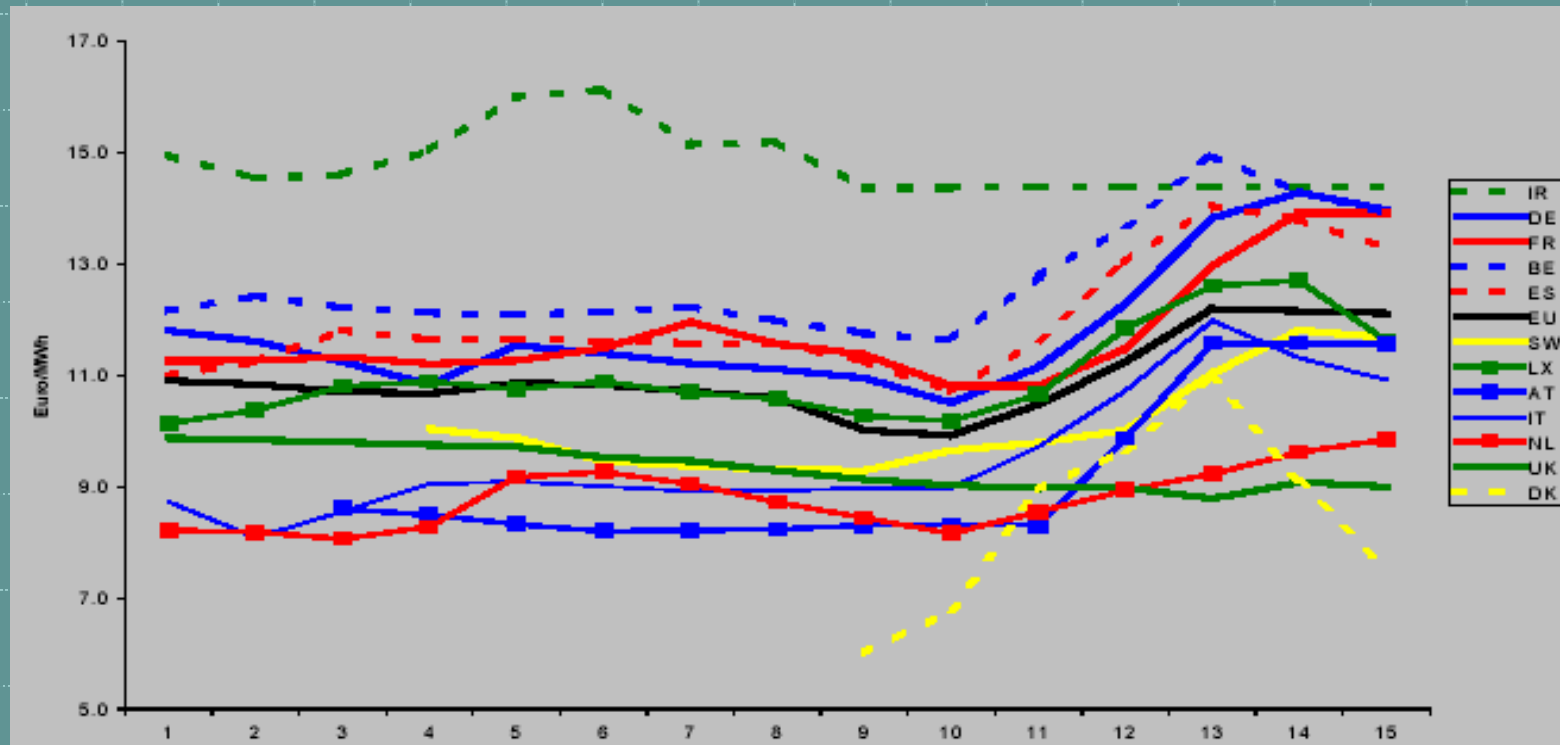
Pramen: Eurostat, 2. Srovnávací zpráva

Prodejní ceny plynu pro maloobdávatele před zdaněním, odběratelé ročně 420Gj (přibližně 120MWh)

Pramen: Eurostat, 2. Srovnávací zpráva

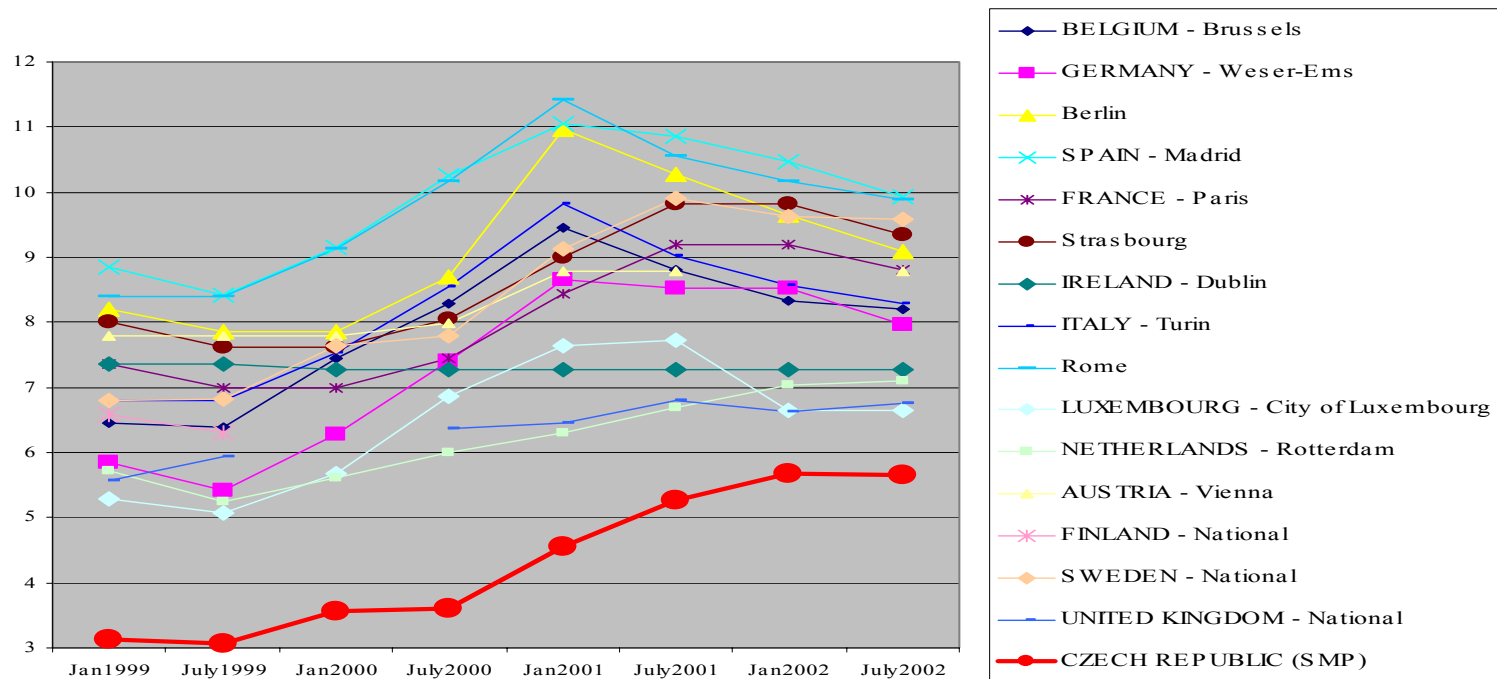
Prodejní ceny plynu pro domácnosti v letech 1995-2002 před před zdaněním, odběratelé ročně 16Gj (přibližně 4,5MWh)

Pramen: Eurostat, 2. Srovnávací zpráva

Prodejní ceny plynu pro domácnosti před zdaněním, odběratelé ročně 83,7Gj (přibližně 23,3MWh)

Ceny plynu pro domácnosti (odběratelé D3*), euro/GJ (bez daně)

Zdroj: Eurostat, analýza EEIP pro vybrané oblasti

Shrnutí úrovně cen a trendy:

2. Srovnávací zpráva

- ◆ Přetrvávající rozdíly
- ◆ Efektivní otevření trhu podpořené dodávkou z domácích zdrojů - Velká Británie
- ◆ Pozitivní dopad na všechny odběratele - Dánsko
- ◆ Snížení cen pro velkoodběratele je často kompenzováno zvýšenými či vysokými úhradami od maloobtěratelů a domácností - Francie, Španělsko, Švédsko

Dosavadní výsledky

- ◆ Došlo ke snížení prodejních cen v řadě zemí EU, přesto však trvají rozdíly v cenách
- ◆ Omezený úspěch při pokusech o přístup k přepravní soustavě – zjednodušit a sjednotit směrnice
- ◆ Rozsah zavádění má přímý vliv na úroveň konkurence
- ◆ 13 společností začalo působit ve více než jedné zemi
- ◆ 5. Madridské fórum přijalo soubor doporučení ke směrnici pro dobrou praxi u služeb TPA, tarifikaci a vyrovnání odchylek
- ◆ Členské státy EU se více věnují problematice veřejných služeb jako je zabezpečení spolehlivých dodávek a zajištění vysoké úrovně služeb pro všechny odběratele